

GODA EXEMPEL

Skolgårdar - trafiksäkerhet

Bakgrund

SISAB vill uppmärksamma och lägga fokus på att skapa trafiksäkra skolgårdar.

Enligt läroplanen LGR 11 är trafikämnet ett kunskapsområde som ska integreras i undervisningen. En skolgård med tydlig struktur, riktningar och hierarkier vad gäller trafik kan bli ett hjälpmedel i undervisningen.

Inom begreppet trafiksäker skolgård ryms både skolgården samt övrig mark inom skolans fastighet så som angöringsytor, parkeringsytor etc.

Allmän beskrivning

Förutsättningarna för att skapa en trafiksäker skolgård varierar vid ny- och ombyggnation, men trafiksäkerhet ska alltid beaktas vid utformning av skolans utemiljö. Vid nybyggnation skapas förutsättningarna för en trafiksäker skolgård redan i tidiga skeden, genom val av tomt och placering av byggnader inom tomt.

Utemiljön ska generellt vara på barnens villkor och genomföras med tydlighet när det gäller trafik- och rörelsemönster, det gör det lättare för barn att se och förstå sin närmiljö. Barnens behov i utemiljön måste ses tillsammans med och samordnas till de behov som exempelvis cyklister, transport- och skötselfordon har.

Barns hörsel- och synförmåga är färdigutvecklade först under tonåren, och upp till tio års ålder har de helt enkelt inte biologiska förutsättningar att fullt ut uppfatta och uppträda konsekvent i trafiksituationer. Skolans inriktning och åldersfördelning kan komma att ändras över tid och man bör därför utgå från de mindre barnens förutsättningar när man planerar för trafik vid skolor. Backande fordon bör helt undvikas.

Om SISAB:s Goda exempel

SISAB:s Goda exempel är en serie dokument som lyfter fram rekommenderade lösningar, rutiner och arbetssätt.

I ett projekt är SISAB:s projekteringsanvisningar styrande och ska följas. SISAB:s Goda exempel kan användas i delar eller i sin helhet.

Projektavdelningens enhet för Projektutveckling har det samordnande ansvaret.

Om du har synpunkter, skriv ett mail till godaexempel@sisab.se.

Trafik till och från skolan

Angöring

- gående
- cyklisterna – parkering för elever och vuxna
- mopedister – parkering för elever och vuxna
- bilister – avlämning för föräldrar
- bilister – parkering för personal
- färdtjänst och skolskjuts
- räddningstjänst – ambulans, brandvägar och uppställningsplats för brandbil

Inlastning

- lastbilstransporter till och från skolan, t ex varuleveranser och avfallshantering

Skötsel

- drift och underhåll – sköselfordon
- snöröjning – snöröjningsfordon
- skylift för fönstertvätt

Förslag till åtgärd

Oavsett om det gäller om- eller nybyggnation är det lämpligt att gå igenom nedanstående checklista.

Allmänt

- Beakta trafiksäkerhet redan i tidiga skeden i placering av byggnad.
- Se även utanför skolfastigheten så att närmiljön blir trafiksäker - samordna med Trafikkontoret.
- Inom skolgården bör motortrafik vara förbjuden under skoltid, undantaget sköselfordon och andra fordon med specialtillstånd.
- Förbjud cykeltrafik på skolgården. Målade cykelbanor med övergångsställen etc kan förekomma på speciella ställen för att öva trafiksituationer i pedagogiskt syfte.
- Använd utrustning, i form av cykelställ, räcken, möbler och lekutrustning, för att tydliggöra riktningar och mönster som kan stärka orienterbarheten och därmed trafiksäkerheten.

Separera

Generellt bör man skilja olika trafikslag åt för att minimera risken för kollisioner. Även om fordonstrafik är förbjuden inom skolgården kan det förekomma trafik med särskilt tillstånd även under skoltid. Miljön utanför själva skolgården, men som ingår i skolans fastighet, bör planeras utifrån de gåendes perspektiv och cykel-, moped- och fordonstrafik får underordna sig. Man bör sträva efter kontrastverkan och hierarkier mellan de olika ytorna, så att miljön blir lätt att förstå och röra sig i.

- Skilja
 - Undvik framkörning på gångytorna och skolgård.
 - Separera gångtrafik från cykel- och mopedtrafik.
 - Separera motordriven angöringstrafik från entréytorna, gång- och cykelstråk.

- Skilj på olika stråk och trafikslag genom höjdskillnader där så är möjligt. Beakta dock tillgänglighet och undvik snubbelkanter.
- Separera inlastning och transporter till och från skolan från skolgården, entrén och områden där man rör sig gående eller på cykel och se till att lastbilar inte behöver backa. Planera istället för vändzon eller genomfart.
- Förtydliga
 - Förtydliga och skilj stråk och ytor för olika trafikslag åt genom att använda olika markbeläggning och/eller friser. Eftersträva kontrast i struktur och färg.
 - Markera eventuell tillfartsväg över skolgården med avvikande markbeläggning. Detta gäller vid ombyggnation om tillgänglig entré endast nås via skolgården.
- Placera
 - Placera cykel- och mopedparkeringar så att trafik vid gångstråk, entréområden och på skolgården undviks.
 - Angöringsplats för färdtjänst/taxi och en parkeringsplats för rörelsehindrade inom 10 meters gångavstånd från en tillgänglig entré (25 m är minimikravet enligt BBR 3:122)
 - Planera för effektiv snöröjning. Snövallar placeras så att god sikt för gående och fordonstrafik bibehålls.
 - Planera för att skötselfordon ska kunna undvika backrörelser på skolgården, antingen genom att placera dubbelgrindar på olika ställen för att möjliggöra genomfart, eller genom att möjliggöra vändkörning på skolgården.

Hindra

Risken för kollisionsolyckor på skolgården och inom skolans fastighet ska minimeras. En grundförutsättning är att sikten är god. Ett annat sätt att minska risken är att sätta olika typer av hinder för utrusande barn eller för fordonstrafik. Fysiska hinder bidrar till lägre hastigheter både för motorfordon och cyklar och är viktiga åtgärder för få en trafiksäker gåendemiljö.

- Sätt reflexförsedda bommar vid skolgårdens infart.
- Planera in hastighetsdämpande åtgärder för cykel vid korsningar och platser med dålig sikt, t ex grindfälla eller bearbetning i markbeläggningen.
- Placera utrusningshinder och grindfällor så att rörelsehindrade kommer igenom och gör dem öppningsbara för exempelvis räddnings- och skötselfordon.

Upplys

Belysning och skyltning bidrar till en trafiksäker miljö.

- Belysa
 - Belys viktiga platser för att åstadkomma god överblick och förhindra kollisioner.
 - Placera belysning både före och efter korsningar. Det är framför allt belysningen bakom korsningen som underlättar upptäckandet av medtrafikanter.
 - Förtydliga kommunikationsstråk och riktningar genom belysning.
 - Placera belysningsstolpar längs gång- och cykelbanor, om sådana finns inom skolans fastighet, så att stolparna inte hindrar framkomligheten. Sträva i

första hand efter en likformig placering längs kommunikationsstråkets ena sida för att tydligt definiera riktning och underlätta för exempelvis synskadade.

- Undvik bländande ljus.
- Tydliggör entrén till skolan genom väl markerad och väl belyst skyltning.
- Skylta
 - Sätt skylt som talar om för bilister att här finns många barn.
 - Sätt skylt som visar att cykling är förbjuden på skolgården.
 - Placera planteringar och välj växter så att inte skyltar skymms.
 - Om tillgänglig entré endast nås inifrån skolgården ska tillfartsvägen markeras med skylt som säger att endast behörig trafik är tillåten. Detta gäller vid ombyggnation.
 - Om det absolut inte går att undvika inlastningstrafik på skolgården ska transportvägar markeras med skylt om att endast behörig trafik är tillåten. Detta gäller vid ombyggnation.

Några viktiga mått att ta hänsyn till i planeringen

- Komma fram
 - Minsta bredd på gång- och cykelvägar är 3 m med fri höjd 3 m, ur framkomlighets- och snöröjningssynpunkt.
 - Minsta öppningsmått för dubbelgrindar för skötsel är 3 m.
 - Minsta bredd för gångbana i trafikmiljöer är 1,5 m och fri höjd för gående 2,1 m.
 - Minsta bredd för kombinerad gång- och cykelbana är 2,5 m och fri höjd för cyklist 2,5 m.
- Se
 - Buskage och annat som skymmer sikten vid korsningar bör inte överstiga en höjd på 0,7 m.
 - På skolgården gäller det inom 2,5 m från korsande vägar.
 - På gång- och cykelbana gäller det 5 m från korsningar.
 - På gator gäller det 10 m från korsningar.
 - Nya buskar bör placeras minst 0,6 m från gångbana, gata eller fastighetsgräns, lågväxande buskar rekommenderas.
 - Regelbunden häckklippning är viktig för trafiksäkerheten, om inte lågväxande alternativ har valts.
 - Hinder, t ex armaturer och skyltar, ska placeras 0,5 m från körväg.

Högsta höjd för staket och stängsel är 1,1 m vid korsande gång- och cykelväg.

Buskage

Leveranser och arbetsmiljö

Fordonstyp som levererar till våra skolor antas vara 12 m lastbil med tillhörande svänggradier. Chauffören ska ha en god arbetsmiljö. Detta är en arbetsgivarfråga, där arbetsgivaren har ansvar för att uppfylla en god arbetsmiljö, SISAB planerar och bygger för en god arbetsmiljö. God arbetsmiljö innebär att planera för bl.a. transportväg, godkänd lutning, tillräckliga öppningsbredder, inga höjdskillnader,

plats för varor etc. Detta för att slippa skador, både direkt på plats t.ex. klämning eller framtida skador t.ex. förslitning.

Mer om arbetsgivarens ansvar finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om Systematiskt arbetsmiljöarbete AFS 2001:1.

Övrigt:

Se även SISAB:s Goda exempel "Skolans skyltar" och "Tillgänglighet utomhus".

Stockholms stads dokument Plan för säkra och trygga skolvägar finns att hämta hem på nätet och ger ytterligare vägledning vid planering av trafiksituation vid skolor.